

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus yliopiston opetussuunnitelmissa

Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto
Sini Söyrinki, Timo Salminen, Päivikki Jääskelä ja Päivi Tynjälä

31.1.2025

Lähtökohdat

- **Tutkimuskysymys: Miten yhteiskunnallinen vaikuttavuus ilmenee opetussuunnitelmissa?**
- Aineisto: 11 eri alan tutkinto-ohjelmia, ainakin yksi ala jokaisesta tiedekunnasta.
 - OPS-tekstit
 - Tutkinto-ohjelmien esittelytekstit verkkosivuilla
 - OPS-työssä olleiden haastattelut (kaksi ryhmähaastattelua)
- Analyysi: teoria- ja aineistolähtöinen sisällönanalyysi
 - Analyysin taustalla yliopiston opetussuunnitelmalinjaukset, koulutuksen kehittämisohjelma sekä aiemman kirjallisuuskatsauksen perusteella muodostettu kolmen tarkastelutason viitekehys yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta opetussuunnitelmissa.
- Esitys etenee seuraavasti: 1) JYUidentity-tavoitteet OPS-teksteissä, 2) Aineistolähtöisen analyysin tuottamat teemat OPS-teksteissä, 3) OPS-tekstien tarkastelu kolmitasoisessa viitekehyksessä, 4) Huomioita tutkinto-ohjelmien verkkosivuteksteistä, 5) Haastattelut, 6) Yhteenveto ja suositukset.

Tutkinto-ohjelmat ja lyhenteet

Tutkinto-ohjelmat 2024–2027, joiden OPS-tekstit olivat mukana analyysissa

- AINMP: Master's Degree Programme in Artificial Intelligence
- BIOKA: Biologian kandidaattiohjelma
- GERMA: Gerontologian ja kansanterveyden maisteriohjelma
- GERMAAMK: Gerontologian ja kansanterveyden maisteriohjelma, AMK-pohja
- KAUKA: Kauppatieteiden kandidaattiohjelma (tarkasteltu johtamisen linjaa aineopinnoissa)
- KAUMA: Kauppatieteiden maisteriohjelma (tarkasteltu johtamisen linjaa)
- KUMKA: Kulttuurit ja yhteisöt muuttuvassa maailmassa
- KUMMA: Kulttuurit ja yhteisöt muuttuvassa maailmassa
- KYBMA: Kyberturvallisuuden maisteriohjelma
- MOKKA: Monialaisen kieliasiantuntijan kandidaattiohjelma (mukana vain yhteiset tekstit, ei kielikohtaisia)
- MOKMA: Monialaisen kieliasiantuntijan maisteriohjelma (ei kielikohtaisia tekstejä mukana)
- PSYKA: Psykologian kandidaattiohjelma
- PSFMA: Psykologian maisteriohjelma (FM)
- PSYMA: Psykologian maisteriohjelma
- TEJKA: Teknologiajohtamisen kandidaattiohjelma
- TEJMA: Teknologiajohtamisen DI-ohjelma
- TILKA: Tilastotieteen ja datatieteen kandidaattiohjelma
- TILMA: Tilastotieteen ja datatieteen maisteriohjelma
- VARKA: Varhaiskasvatuksen opettajan kandidaattiohjelma
- VARMA: Varhaiskasvatuksen maisteriohjelma

1. JYUidentity-tavoitteet OPS-teksteissä

- Tarkasteltu JYUidentity-tavoitteiden esiintymistä OPS-tekstien yleisissä osissa, ei esim. tarkemmissa kurssikuvauksissa.
- Toisilta aloilta tarkasteltu sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon tutkinto-ohjelmaa, joiltakin aloilta vain jompaakumpaa.
- Seuraavan sivun taulukossa näkyy yleisellä tasolla, kuinka laajasti JYUidentity-tavoitteet näkyvät OPS-teksteissä.
- Sen jälkeen nostettu esiin tarkempia esimerkkejä erilaisista tavoista, joilla kansainvälisyysosaaminen ja jatkuva oppiminen näkyvät opetussuunnitelmateksteissä.

JYUidentity-tavoitteiden esiintyminen OPS-teksteissä

TIEDE-KUNTA	KOULUTUSOHJELMA	Vankka oman alan tietopohja	Kyky uutta luovaan, kriittiseen ja tieteelliseen ajatteluun	Into ja kyky oppia uutta sekä kehittää osaamistaan muuttuvissa ympäristöissä (jatkuva oppiminen)	Vahva vuorovaikutus-osaaminen	Kielitaito ja kulttuuritietoisuus (kansainvälisyys-osaaminen)	Vastuunkanto omasta ja muiden hyvinvoinnista, ml. globaali ja eettinen vastuullisuus
IT	Artificial Intelligence M						
	Kyberturvallisuus M						
	Teknologiajohtaminen K + DI						
KPTK	Psykologia K + FM/M						
	Varhaiskasvatus K + M						
MATLU	Biologia K						
	Tilasto- ja datatiede K + M						
KAUPP.	Kauppat. (johtaminen) K + M						
HYTK	Kulttuurit ja yhteisöt muuttuvassa maailmassa K + M						
	Monial. kieliasiantuntija K + M						
LTK	Gerontologia K + M						

⁵ Tumma harmaa = mainitaan selkeästi, vaalea harmaa = maininta tulkinnanvarainen, valkoinen = ei mainintaa

Kansainvälisyysosaaminen OPS-teksteissä

Kansainvälisyysosaamista ei sanoiteta erikseen kaikissa OPSeissa. Ehkä ajateltu, että englanninkielisyys tai pakolliset kieli- ja viestintäopinnot riittävät kattamaan kansainvälisyyden. Kansainvälisyysosaamista lähestytty eri näkökulmista.

- Näkökulmana kotikansainvälisyys, esimerkiksi erilaisten kulttuurien kohtaaminen:
 - – – *hän ymmärtää ja osaa huomioida omassa vuorovaikutuksessaan eri kulttuurien ja ihmisten moninaisuuden.* (PSYKA)
 - *Maisteri osaa tuottaa uutta tietoa ja toimia oma alan kehittäjänä kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä.* (KUMMA)
- Näkökulmana kansainvälinen vuorovaikutus ja yhteistoiminta:
 - – – *osaa viestinnän ja vuorovaikutuksen keinoin ja toimien kehitys- ja ratkaisuoituneesti edistää tutkimukseen perustuvaa ymmärrystä vanhenemisesta yksityisellä, julkisella ja kolmannella sektorilla kotimaassa ja kansainvälisesti – –.* (GERMA)
 - *Osana kokonaisturvallisuutta kyberturvallisuus on valtion kyvykkyyksien ja elintärkeiden toimintojen turvaamista – kansallisen resilienssin luomista, joka perustuu tehokkaaseen ja laaja-alaiseen tiedon keruu-, käsittely- ja analysointijärjestelmään, yhteiseen ja jaettuun tilannetietoisuuteen sekä kansalliseen ja kansainväliseen yhteistoimintaan.* (KYBMA)
- Näkökulmana kansainvälisyysosaamisen karttuminen ja esiintuonti:
 - *Yliopistotutkinnon suoritettuaan opiskelija on oman alansa vastuullinen asiantuntija, jolla on vankka ja laaja-alainen oman alan osaaminen ja monitieteinen akateeminen asiantuntijuus, ja jolle on karttunut työelämätaitoja ja kansainvälisyysosaamista – –.* (GERMAAMK)
 - *Portfoliotyökalujen avulla opiskelija oppii ymmärtämään ja esittämään omien taitojensa, työelämävalmiuksiensa ja kansainvälisyyskokemuksensa kehittymistä.* (KUMKA)

--> **Vaikka kansainvälisyys ainakin jostakin näkökulmasta on melko laajasti esillä opetussuunnitelmissa, voisi sen esiin tuomista odottaa vieläkin selvemmin sen perusteella, että opiskelijoilta esimerkiksi vaaditaan kansainvälisyysuunnitelma.**

Jatkuva oppiminen OPS-teksteissä

- Jatkuva/elinikäinen oppiminen mainitaan suoraan.
 - Hänellä on valmius jatkuvaan oppimiseen ja kehittymiseen sekä valmiudet tieteelliseen jatkokoulutukseen. (VARMA)
 - – – on omaksunut elinikäisen oppimisen ajatuksen sekä kykenee hyödyntämään tutkimustietoa käytännön työtehtävissä (KUMMA)
- Mainitaan valmius jatko-opintoihin
 - On saavuttanut valmiudet tieteelliseen jatkotutkintoon omalla alallaan (MOKKA)
 - – – hallitsee tieteellisen jatkokoulutuksen edellyttämät valmiudet (GERMA)
- Osaamisen itsenäinen kehittäminen esimerkiksi oman alan julkaisuja seuraamalla.
 - – – kykenee seuraamaan tilastotieteen kehitystä alan kausijulkaisujen avulla ja omaksumaan tietoa tilastotieteen uusista kehittelyistä – – (TILMA)
 - Hänellä on kyky soveltaa oppimaansa erilaisissa tilanteissa sekä seurata psykologian tieteen ja alan kehitystä oman asiantuntijuutensa ja tietotaitonsa päivittämiseksi. (PSYKA)
- Monessa OPS-tekstissä näkyy käsitys siitä, että opinnoissa saavutetaan osaamisen perusta, jota sitten sovelletaan ja kehitetään työelämässä.
 - Opintojen aikana saavutettava osaaminen muodostaa perustan oman osaamisen jatkuvalle kehittämiselle myös tulevan työuran aikana. (KYBMA)
 - – – kykenee hankkimaan kirjallisuudesta lisätietoa tilastotieteen ja datatieteen menetelmistä ja soveltamaan näitä menetelmiä itsenäisesti. (TILMA)

2. Aineistolähtöisen analyysin tuottamat teemat OPS-teksteissä

- Aineistolähtöisellä analyysillä tunnistettiin 6 yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen liittyvää pääteemaa, joista kukin sisälsi useita yksityiskohtaisempia näkökulmia.
- Seuraavalta sivulta alkaen tarkastellaan aineistolähtöisten teemojen esiintymistä OPS-tekstien yleisissä osissa, ei esim. tarkemmissa kurssikuvauksissa (teemat limittyvät JYUidentity-tavoitteiden kanssa).
- Tarkempi erittely/esimerkkejä eettisyyden ja yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumisen teemoista.
- Toisilta aloilta tarkasteltu sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon tutkinto-ohjelmaa, joiltakin aloilta vain jompaakumpaa.

Aineistolähtöiset teemat ja niiden esiintyminen

TIEDE-KUNTA	KOULUTUSOHJELMA	Eettisyys	Monitieteisyys/-alaisuus	Moninaisuuden huomioiminen/ymmärtäminen	Kansainvälisyys	Yleiset työelämätaidot	Yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistuminen
IT	Artificial Intelligence M						
	Kyberturvallisuus M						
	Teknologiajohtaminen K + DI						
KPTK	Psykologia K + FM/M						
	Varhaiskasvatus K + M						
MATLU	Biologia K						
	Tilasto- ja datatiede K + M						
KAUPP.	Kauppat. (johtaminen) K + M						
HYTK	Kulttuurit ja yhteisöt muuttuvassa maailmassa K + M						
	Monial. Kieliasiantuntija K + M				*		
LTK	Gerontologia K + M						

9 *Yksittäisten opintosuuntien alla kansainvälisyysnäkökulmaa, mutta yleistekstissä ei

Tumma harmaa = mainitaan selkeästi, vaalea harmaa = maininta tulkinnanvarainen, valkoinen = ei mainintaa

Esimerkki: Eettisyyden näkökulmat

Tässä jaoteltu tarkemmin edellisen sivun eettisyys-sarakkeen näkökulmat

TIEDE-KUNTA	KOULUTUSOHJELMA	Eettinen-sana/etiikka mainittu	Kestävyys, vastuullisuus	Ammattietiikka, lainsäädännön tunteminen	Työturvallisuus	Yksilön tietosuoja	Tasa-arvo, yhdenvertaisuus
IT	Artificial Intelligence M						
	Kyberturvallisuus M						
	Teknologiajohtaminen K + DI						
KPTK	Psykologia K + FM/M						
	Varhaiskasvatus K + M						
MATLU	Biologia K						
	Tilasto- ja datatiede K + M						
KAUPP.	Kauppat. (johtaminen) K + M						
HYTK	Kulttuurit ja yhteisöt muuttuvassa maailmassa K + M						
	Monial. Kieliasiantuntija K + M						
LTK	Gerontologia K + M						

Tumma harmaa = mainitaan selkeästi, vaalea harmaa = maininta tulkinnanvarainen, valkoinen = ei mainintaa

Esimerkkejä eettisyyden näkökulmista

Teema	Tarkempi kuvaus
Kestävyys, vastuullisuus	Mainitaan suurimmassa osassa OPSeja. Ei välttämättä avata kovin selkeästi, mitä tällä oikein tarkoitetaan. <i>Opiskelijalla on henkilökohtainen ymmärrys kestävyiden eri osa-alueista, ja hän hahmottaa, miten kestävyys yhdistyy psykologian alan asiantuntijuuteen. (PSFMA)</i> <i>Kauppätieteiden maisteri osaa soveltaa ja arvioida vastuullisen ja kestävän liiketoiminnan keskeisiä periaatteita ja teorioita omalla erikoistumisalallaan. (KAUMA)</i>
Ammattietiikka, lainsäädännön tunteminen	Mainitaan eettinen ihmisten kohtaaminen tai rehellisyys tilastollista tietoa raportoidessa. <i>Opiskelija osaa työtään ohjaavan lainsäädännön sekä käyttää varhaiskasvatusta ohjaavia asiakirjoja ja arviointityökaluja. – – Hän osaa toimia keskeisten ammattieettisten – – periaatteiden mukaisesti. (VARKA)</i> <i>– – tietää – – rehellisyyden tärkeyden tilastollisten johtopäätösten tekemisessä ja toimii näiden mukaisesti – –. (TILKA)</i>
Työturvallisuus	Mainitaan ainoana biologiassa. <i>Noudattaa hyvää tieteellistä ja eettistä käytäntöä, ja työturvallisuusnormeja. (BIOKA)</i>
Yksilön tietosuoja	Tietosuojasta huolehtimisen merkitys tilastotieteen yhteydessä sekä tilasto- ja datatieteen tutkinto-ohjelmissa että biologian tilastotieteen osassa. <i>– – tuntee sekä tietoturvan että yksilön tietosuojan perusteet ja osaa toimia eettisten ja kestävien periaatteiden sekä hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. (TILMA)</i>
Tasa-arvo, yhdenvertaisuus	Ei juuri mainita sanatasolla, vaikka yleistasoisemman ”eettisen asiantuntijuuden saavuttaminen” –tyyppisten mainintojen oletettaneen sisältävän myös kyvyn huomioida yhdenvertaisuuden teemat. <i>– – osaa toimia asiantuntijatehtävissä eettisesti, vastuullisesti ja yhdenvertaisuutta edistäen (GERMA)</i>

Esimerkki: Yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistuminen

- 6/11 alasta mainitaan yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistuminen suoraan tai muilla sanavalinnoilla, esim. "tieteenalaansa liittyvä keskustelu".
- Opinnoista saadut tiedot mahdollistavat/kannustavat omasta alasta käytävään julkiseen keskusteluun osallistumiseen.
- Joissakin tutkinto-ohjelmissa käytetään "ymmärtää alan merkityksen yhteiskunnassa" -tyyppisiä ilmauksia, muttei suoraan sanallisteta, mitä tällä ymmärryksellä kuuluisi tehdä.
- Esimerkkejä:
 - Hän osaa toimia varhaiskasvatuksen ja varhaiskasvatustieteen asiantuntijana sekä ottaa vastuuta ammattialansa kehittämisestä. – – Hänellä on valmiudet osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon. (VARMA)
 - Hän osaa tunnistaa, hyödyntää ja soveltaa viestintäosaamistaan sekä kielirepertuaariaan toimiessaan oman alansa kehittyvänä asiantuntijana ja osallistuessaan tieteenalaansa liittyviin keskusteluihin. (BIOKA)

3. OPSien tarkastelu kolmitasoisessa viitekehyksessä

- Seuraavaksi OPS-tekstejä tarkastellaan aiemman kirjallisuuskatsauksen perusteella muodostetun kolmen tason kautta.
- Tasot: 1) Arvot ja tieto 2) Työelämä- ja yhteiskuntasuhde 3) Yksilö ja osaaminen.
- Viitekehysten muodostaminen: Katsaus 25 vertaisarvioidusta Jufo-luokitellusta "higher education" ja "curriculum" -lehdestä → Relevanteista artikkeleista toistuneet tutkimusaiheet, avainsanat ja käsitteet → kolmitasoinen viitekehys. [Salminen, Jääskelä, Tynjälä, et al. \(2022\)](#) Paper presented at NERA22 Conference, 2nd June. Reykjavík, Iceland.

OPSien yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kolme tarkastelutasoa

Lähde:
Salminen, Jääskelä, Tynjälä, Laitinen-
Väänänen & Lerssi-Uskelin [2022](#); [2023](#)

Arvot ja tieto: Millaista yhteiskunnallista muutosta tai kehitystä korkeakoulutus edistää?

Näkökulma	Esimerkkejä
Kyky uutta luovaan, kriittiseen ja tieteelliseen ajatteluun Tieteellisen tiedon arvostus, kyky oppia uutta ja soveltaa.	– – opiskelija kykenee soveltamaan kriittisesti, reflektoiden ja eettisesti kestäväällä tavalla omaksumaansa tietoa. Tutkinto auttaa opiskelijaa löytämään luovia ratkaisuja monimutkaisten tai ennakoimattomien ongelmien ratkaisemiseksi. (KUMKA)
Eettisyys -Tavallisimpia kestävyiden ja vastuullisuuden teemat. -Noin puolessa tarkastelluista ohjelmista ammattietiikkaan liittyviä teemoja. -Samoin noin puolet sanoittivat moninaisuuden arvostamiseen liittyviä teemoja, yhdenvertaisuus sanana vain yhdessä ohjelmassa.	Opiskelija osaa työtään ohjaavan lainsäädännön sekä käyttää varhaiskasvatusta ohjaavia asiakirjoja ja arviointityökaluja. – – Hän osaa toimia keskeisten ammattieettisten – – periaatteiden mukaisesti. (VARKA) – – maisteriohjelman suoritettuaan opiskelija – – osaa toimia asiantuntijatehtävissä eettisesti, vastuullisesti ja yhdenvertaisuutta edistäen (GERMA)
Monitieteisyys/monialaisuus Opintokokonaisuus voi rakentua itsessään eri alojen opinnoista tai muutoin korostaa monialaista osaamista.	Opintokokonaisuus, joka sisältää matemaattis-luonnontieteellisen tiedekunnan tarjoamia perus- ja aineopintotasoisia opintojaksoja. Kokonaisuuteen voi sisällyttää myös informaatioteknologian tiedekunnan opintoja tai muissa yliopistoissa suoritettuja vastaavia opintoja. (BIOKA)
Kansainvälisyysosaaminen Näkökulmina: -kotikansainvälisyys -kansainvälinen vuorovaikutus ja yhteistoiminta -kansainvälisyysosaamisen karttuminen ja esiintuonti.	– – kansallisen resilienssin luomista, joka perustuu tehokkaaseen ja laaja-alaiseen tiedon keruu-, käsittely- ja analysointijärjestelmään, yhteiseen ja jaettuun tilannetietoisuuteen sekä kansalliseen ja kansainväliseen yhteistoimintaan. (KYBMA)

Työelämä- ja yhteiskuntasuhde

Millainen koulutuksen, työelämän ja yhteiskunnan suhde nähdään tarkoituksenmukaisena ja vaikuttavana?

Näkökulma	Esimerkkejä
Kompetenssivaatimukset	<i>Tutkinnon suorittamisen jälkeen opiskelija hallitsee laaja-alaisesti – tietoa sen eri sovellusalueilta, omaa keskeisiä psykologin ammattikäytäntötaitoja ja osaa soveltaa tätä laaja-alaista tietovarantoaan sekä erityisosaamistaan itsenäisesti. (PSYMA)</i>
Työelämäyhteistyö -Joillakin aloilla mainitaan harjoittelun kuuluvan tutkinto-ohjelmaan. -Joissakin muita mainintoja työelämäyhteistyöstä. -Muissa yleisempiä kompetenssivaatimuksia.	<i>Koulutus tekee työelämäyhteistyötä yritysten kanssa, mikä kehittää projekti- ja ryhmätyöskentelyn taitoja, harjaannuttaa tarve- ja käyttäjälähtöisyyteen sekä opettaa huomioimaan erilaisia, usein keskenään ristiriitaisia, näkökulmia ja tavoitteita samanaikaisesti. (TEJMA)</i> <i>Maisteriopinnoissa rakennetaan kontakteja oman alan työelämäkenttään ja syvennetään tärkeitä työelämätaitoja. (KUMMA)</i>
Valmius edistää tai uudistaa omaa alaa tai yhteiskuntaa -Yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumista vähintään sivutaan noin puolessa tarkastelluista OPSeista. -Osassa kuvaus, miten hyödyttää yhteiskuntaa, esim. alaan liittyvien ongelmien ratkaiseminen.	<i>Hänellä on valmiudet osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon. (VARMA)</i> <i>Intelligence (i.e., already developed models, algorithms and tools) in everyday business to solve complex problems or/and to design and develop new and further advanced Artificial Intelligence (i.e., new models, algorithms and tools). (AINMP)</i>

Yksilö ja osaaminen

Miten koulutuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden vaatimus haastaa yksilön osaamisen, asiantuntemuksen ja ammatillisuuden kehittämistä?

Näkökulma	Esimerkkejä
Into ja kyky oppia uutta sekä kehittää osaamistaan muuttuvissa ympäristöissä -Näkyvät kaikissa tarkastelluissa ohjelmissa. Sisältöosaamisen lisäksi ohjataan kohti taitoa omaksua uutta ja kehittyä, myös elinikäinen oppiminen.	<i>– – tunnistaa oman osaamisensa, on omaksunut elinikäisen oppimisen ajatuksen sekä kykenee hyödyntämään tutkimustietoa käytännön työtehtävissä (KUMMA)</i>
Vahva vuorovaikutusosaaminen	<i>– – osaa viestinnän ja vuorovaikutuksen keinoin ja toimien kehitys- ja ratkaisuoitoituneesti edistää tutkimukseen perustuvaa ymmärrystä (GERMAAMK)</i>
Yleiset työelämätaidot	<i>Tuntee projektityöskentelyn käytänteitä, osaa työskennellä itsenäisesti ja osana ryhmää sekä hallitsee keskeiset työelämässä tarvittavat digitaaliset taidot (MOKKA)</i>
Eettinen ammattitaito	<i>– – kandidaatti osaa jäsentää ja arvioida vastuullisen ja kestävän liiketoiminnan keskeisiä periaatteita ja teorioita. (KAUKA)</i>

Tiivistelmä kolmitasoisesta viitekehyksestä

Arvot ja tieto	Työelämä- ja yhteiskuntasuhde	Yksilö ja osaaminen
Oman alan tietopohja luonnollisesti vahvasti läsnä. Arvot tulevat esiin lähinnä yksilönäkökulman kautta. Arvot ehkä enemmän taustalla kuin näkyvillä lopullisessa OPS-tekstissä (ks. havainnot haastatteluista esityksen lopussa). <i>Jyväskylän yliopisto ohjaa opiskelijoitaan myös toimimaan vastuullisen kehityksen periaatteiden mukaisesti. (TEJMA)</i>	Substanssiosaamista sanallistettu luonnollisesti paljon. Jonkin verran sanallistettu, mitä "hyötyä" tutkinnon suorittaneista yhteiskunnalle, kuitenkin vähäisemmässä roolissa. – – osaa viestinnän ja vuorovaikutuksen keinoin ja toimien kehitys- ja ratkaisuoitoituneesti edistää tutkimukseen perustuvaa ymmärrystä vanhenemisesta yksityisellä, julkisella ja kolmannella sektorilla kotimaassa ja kansainvälisesti – – (GERMAAMK)	Käytännössä suurin osa tekstistä siitä näkökulmasta, mitä yksilö saavuttaa – syynä OPS-tekstin luonne ja OPSien osaamisperustaisuus. <i>Hän osaa ajatella kriittisesti, reflektoiden ja analyttisesti, asettaa ja ratkaista tutkimuksellisia ongelmia sekä hankkia tietoa ja soveltaa sitä oman alan vaativissa työtehtävissä. (KUMMA)</i>

4. Huomioita tutkinto-ohjelmien verkkosivuteksteistä

- Lyhyt katsaus siihen, millaisia asioita valituista aloista on nostettu esille ohjelmien verkkosivuilla, jotka esittelevät koulutusta (tekstit keväältä 2024).
- Huomioissa hahmottuvat verkkosivutekstien ja OPS-tekstien erot – verkkosivutekstien yksi päätavoite lienee uusien opiskelijoiden houkuttelevaaminen, OPS-tekstit puolestaan on suunnattu jo opiskelemaan valituille.

Huomioita verkkosivuteksteistä

- "Muuttuvan maailman haltuunottaminen" paljon vahvempana teemana verkkoteksteissä. Toistuva: *Opiskele muuttuvan maailman asiantuntijaksi Jyväskylän yliopistossa*.
- Mainosmaisempaa, suureellisempaa tekstiä kuin OPSeissa → näkyy pyrkimys houkutella opiskelijoita?
 - *Koulutamme asiantuntijoita, jotka kykenevät ratkomaan ihmiskunnan suuria haasteita.*
 - *Impactful: AI can revolutionize industries and address societal challenges.*
- Työllisyysmahdollisuudet ja potentiaaliset työpaikat laajasti esillä:
 - *IT-alalla vallitsee globaali pula työntekijöistä. Ennusteiden mukaan nykyiset koulutusvolyymit eivät riitä edes pienentämään vallitsevaa työntekijävajetta. Tästä syystä alan työllisyysnäkymät ovat erityisen hyvät.*
 - *Voit työllistyä kotimaisiin ja kansainvälisiin organisaatioihin, järjestöihin, yrityksiin, hallintoon, museoihin, arkistoihin ja esimerkiksi maahanmuuttoon ja kehitysyhteistyöhön liittyviin tehtäviin.*

5. Haastattelut

- Syksyllä 2024 haastateltiin kahden opintoalan OPS-työssä mukana olleita.
- Molemmilla aloilla on sekä alemman että ylemmän asteen tutkinto-ohjelma. Toiset tutkinto-ohjelmat Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunnasta, toiset IT-tiedekunnasta.
- Molemmat haastattelut olivat ryhmähaastatteluita, joihin osallistui kolme OPS-työssä mukana ollutta.
- Seuraavilla sivuilla esitellään haastateltavien näkemyksiä, eikä niitä voi yleistää koskemaan kaikkien tutkinto-ohjelmien opetussuunnitelmia. On kuitenkin havaittavissa, että hyvin erilaisten alojen OPS-työstä nousee myös samansuuntaisia ajatuksia.
- Kussakin taulukossa on rinnakkain eri aloilla esiin nostettuja asioita ja alimmalla rivillä yhdistäviä tekijöitä, mikäli niitä luontevasti löytyi.

Mitä ymmärrätte koulutuksen yhteiskunnallisella vaikuttavuudella? Mikä tekee teidän opetussuunnitelmastanne yhteiskunnallisesti vaikuttavan?

Tutkinto-ohjelma 1, Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta	Tutkinto-ohjelma 2, IT-tiedekunta
Vaikuttavuus ennen kaikkea koulutuksessa tuotetun asiantuntijuuden kautta. OPS-työhön selvitettiin työelämävaatimuksia, OPSeja varten työskenneltiin yhtä aikaa ylhäältä alaspäin (yliopiston vaatimukset) ja toisaalta alhaalta ylöspäin (työelämän viestit). OPS-työssä keskusteltiin paljon tausta-arvoista, esim. yhdenvertaisuus, osallisuus, tasa-arvo, kulttuuritaustan huomioiminen. Yhteiskunnallista vaikuttavuutta ajateltiin saavutettavan toisaalta jo aktiivisella koulutuksen aikaisella toimintakulttuurin rakentamisella; opiskelijoiden hyvinvointi, opetuskulttuuri.	Opiskelija on ”tuote”, joka vaikuttaa yhteiskunnassa. Täytetään osaamisen puutetta Suomessa, valmistunut opiskelija vaikuttaa luomalla liiketoimintaa ja uusia innovaatioita. Vaikutetaan vahvasti myös alueellisesti – osaajia ja pitovoimaa Keski-Suomeen. Tarjotaan opiskelijalle kokonaisvaltaista, monitieteistä osaamista. Vaikuttavuuteen panostettu myös yritysysteistyön kautta. Integratiivinen pedagogiikka, jossa teoriaa kytketään käytäntöön.
Yhteistä: Yhteiskunnallinen vaikuttavuus valmistuneiden osaamisen kautta – millainen osaaminen, arvopohja jne. ”Kentältä” tulleet viestit vaikuttavat vahvasti OPSiin ja opetukseen, suora yhteys ympäröivään yhteiskuntaan.	

Millä tavalla OPS-linjaukset näkyvät teidän tutkinto-ohjelmienne uusissa opetussuunnitelmissanne? Painottuivatko jotkut linjaukset?

Tutkinto-ohjelmat 1, Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta	Tutkinto-ohjelmat 2, IT-tiedekunta
Linjaukset vahvasti taustalla, hieman eri asiat painottuvat kandidaatin- ja maisterintutkinnoissa. Maisterivaiheessa enemmän näkyvillä kyky oppia uutta. Kandidivaiheessa kansainvälisyysosaaminen melko vähäisessä osassa. Substanssiosaaminen, vuorovaikutus. Moninäkökulmaisuus näkyy opetuksessa ja OPSeissa. Luovuus näkyy, mutta on ehkä näkynyt aiemmin enemmän. Toisaalta ehkä muuttunut se, mitä luovuudella tarkoitetaan; taito- ja taideaineet → innovointia, kriittinen kyky tarkastella omaa toimintaa ja muuttaa toimintamalleja, ja uutta luova uusia tapoja toimia.	Hyvin näkyvät, samantyyppistä tekstiä OPSeissa. Substanssiosaaminen, käytännönläheisyys, innovatiivisuus ja uuden luominen. Muutos on vahvasti sisäänrakennettu alaan, ja jatkuva itsensä kehittäminen on väistämättä alan ydinsisältö. Lisäksi kestävyys, ei haluttu vain "läiskäistä" jotain sanoja, vaan miettiä miten kestävyys oikeasti näkyy tutkinto-ohjelmassa.
Substanssiosaamisen sekä jatkuvan oppimisen ja muutosvalmiuden merkitys painottuu.	

Millainen arvopohja tutkinto-ohjelmissanne on? Mitkä ovat tutkinto-ohjelmanne keskeiset arvot?

Tutkinto-ohjelma 1, Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta	Tutkinto-ohjelma 2, IT-tiedekunta
Tutkimuspohjaisuus, monitieteisyys, eettisyys, tasa-arvo, sosiaalinen oikeudenmukaisuus, hyvinvointi, osallisuus, toimijuus, inklusiivisuus. Kestävän kehityksen teemat vahvoja, mutta sanoitettu hyvinvoinnin näkökulmasta. Nyt OPS asiakeskeisempi kun on tullut osaamistavoitteet, aiemmin arvoja enemmän näkyvillä. Nyt haettu virtaviivaisuutta ja tiiviyyttä, myös formaatti erilainen kuin aiemmin. Ajateltiin, että arvot näkyvät sen kautta, millaisia opintojaksoja on.	Kansainvälisyys (toiminta on globaalia alalla), monitieteisyys, jatkuva oppiminen, innovaatioiden merkitys ja uuden luominen, ihmislähtöisyys, eettisyys ja vastuullisuus. Lisäksi vaikuttaminen jo arvo itsessään. Pohjalla ajatus, että koulutetaan ihmisiä työllistymään yliopiston ulkopuolelle; ajatus, että valmistuneille on kysyntää yrityksissä ja sitä kautta he muuttavat maailmaa toisella lailla ja ehkä enemmänkin kuin mitä meidän yliopiston kautta olisi mahdollista.
Monitieteisyys ja eettisyyden teemat nostettiin esille molemmissa. Kaikki OPSien taustalla vaikuttavat arvot eivät välttämättä näy kovin selvästi lopullisissa OPS-teksteissä, vaikka niistä on keskusteltu suunnitteluvaiheessa.	

Miten kuvailisitte tutkinto-ohjelmienne työelämä- ja yhteiskuntasuhdetta?

Tutkinto-ohjelma 1, Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta	Tutkinto-ohjelma 2, IT-tiedekunta
Tiivis ja vahva, elää aidosti tilanteen mukaan. Jos kentältä tulee tietoa, että opiskelijoilla on heikot taidot jossakin asiassa, lisätään mahdollisuuksien mukaan heti opetukseen. Paljon tekemisissä erilaisten sidosryhmien ja työelämän edustajien kanssa, harjoittelut kuuluvat sekä kandin- että maisterintutkintoon. Koulutuksessa pyritään tukemaan myös työelämän toimijoita.	Edistää talouskasvua yhteiskunnassa, kun vaikutetaan esimerkiksi uusien innovaatioiden ja yritysten syntyyn. Ei kuitenkaan mennä liikaa yritysten ehdoilla, sillä moni yritys tekee asioita väärinkin. Koulutus tarjoaa työkaluja kriittisyyteen ja itsenäiseen ajatteluun. Työelämää esitellään läpi opintojen, jotta opiskelijat näkevät mitä yrityksissä todella tehdään. Moni pääsee myös tutustumaan työelämään käytännössä erilaisten hankkeiden kautta. Opintojen ja työelämän limittyminen keskeistä, työelämäkokemuksen opinnollistaminen.
Aktiivista, monipuolista toimintaa esim. harjoittelujen, hankkeiden ja opinnäytetöiden muodossa.	

Pystyittekö ennakoimaan alanne muutosta?

Tutkinto-ohjelma 1, Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta	Tutkinto-ohjelma 2, IT-tiedekunta
Vaikea ennustaa, mitä vaatimuksia koulutuksella tulevaisuudessa, rahoitusmallin takia vain noin vuosi eteenpäin selvää. Opiskelijoiden sisäänottoja ei tiedetä kovin paljoa etukäteen. OPSin pitää mukautua muutoksiin. Koulutuksen pitäisi pystyä huomioimaan alan houkuttelevuudessa tapahtuvat muutokset.	Pyritään pitämään koulutusmäärät ja työelämän tarpeet tasapainossa. Viime vuosina tasapaino on ollut melko hyvä, mutta seuraavina vuosina siirryttäneen nousukauteen, jolloin vaje alan yrityksissä voi olla tuhansia työntekijöitä. ”Tuntosarvet herkkänä”, pyritään tunnistamaan uusien innovaatioiden tarve.
Kysymystä tarkasteltiin erityisesti OKM:n säätelien sisäänottomäärien ja työelämän tarpeiden näkökulmasta. Alan muutosten ennakointi koettiin tärkeäksi.	

Oliko OPS-työssänne mukana joitakin sidosryhmiä? Miten sidosryhmäyhteistyö näkyy tutkinto-ohjelmienne OPSeissa ja OPSien toteutuksessa?

Tutkinto-ohjelma 1, Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta

OPSin suunnitteluvaiheessa järjestettiin kentän toimijoiden kanssa työpajoja, joissa selvitettiin, millaisia taitoja työelämässä kaivattaisiin juuri nyt ja mitä ehkä puuttuu.

Sidosryhmien kanssa ollaan paljon tekemisissä, yhteistyöverkostoja erilaisten teemojen ympärillä.

Tutkinto-ohjelma 2, IT-tiedekunta

Ohjelman suunnittelussa oli ohjausryhmä, jossa myös ulkopuolisia mukana.

OPS-työn tekijät kävivät suunnittelutyön aikana myös epävirallisempia keskusteluja omien työelämäkontaktiensa kanssa.

Tiivis ja monipuolinen sidosryhmäyhteistyö.

Miten tutkinto-ohjelmanne kehittävät linjausten mukaista asiantuntijuutta ja identiteettiä?

Millaisilla konkreettisilla keinoilla tuette tällaista strategian mukaista kehittymistä yksilötasolla?

Tutkinto-ohjelma 1, Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta	Tutkinto-ohjelma 2, IT-tiedekunta
Oppimisen ja tiedon haun taito – ei täsmäosaamista vaan abstraktia ajattelua ja valmiuksia oppia, hakea tietoa, kehittää ja arvioida. Annetaan reflektiovälineet. Opiskelijaa tuetaan tietoisesti opintojen läpi, hopsaaminen ei pääty ensimmäiseen vuoteen. Kohdataan opiskelijat yksilöinä ja pyritään reagoimaan ongelmatilanteisiin nopeasti. Puhutaan kannustavalla tavalla, korostetaan, kuinka tärkeää työtä tulette tekemään. Harjoittelun ohjaukset tärkeitä. Annetaan rakentavaa palautetta. Kuvailaan myös, kuinka monella tavalla koulutusta voi hyödyntää. Monipuolisia tehtäviä, esim. verkkosivujen tekoa, draamallista toteutusta, podcasteja, materiaalipaketin teko, blogikirjoitus laajemmalle yleisölle... Harjoitellaan konkreettisia tilanteita. Edetään portaittain, ensin ehkä teoreettisempaa, sitten demoja pienryhmissä, sitten itsenäisemmin harjoittelussa. Jos ilmenee, että opiskelijoilla on heikot tiedot ja taidot jossakin asiassa, lisätään opetukseen. Kaikkea ei tarvitse oppia vielä opinnoissa vaan myös työelämässä käytännön kautta (tähän tosin vaikuttavat myös yo:n resurssit).	Tuetaan valmiutta ja halukkuutta elinikäiseen oppimiseen. Alan tiedot vanhenevat nopeasti, joten valmiudet kehittää omaa osaamista ovat tärkeitä. Opiskelijalla pitää myös olla usko omaan osaamiseen. Opetetaan oppimaan. Opetuksen ei pidä tarjota infoähkyä, vaan innostaa aiheeseen ja herättää uteliaisuutta. Kursseilla annetaan ydintiedot ja taidot ja sitten ohjataan, miten voi syventää osaamistaan. Opiskelijan tunteminen ja tukeminen yksilöllisillä ratkaisuilla tärkeää. Tiedollisen ja taidollisen osaamisen lisäksi ihmislähtöisyys kaikessa tekemisessä. Harjoitellaan sekä kirjallista että suullista viestintää. Yrityksiltä on tullut viestiä, että suomen kielen kirjoittamisen taso on laskenut huolestuttavasti. Ongelmanratkaisukyvyyn kehittäminen. Opettaja ohjaa löytämään kytkentöjä teorian ja käytännön välillä. Kun selviää, että jossakin osaamisessa on puutteita, otetaan sisällöksi kurssille.
Molemmissa näkyy ajatus tarpeesta kehittää osaamistaan jatkuvasti. Ei mielekästä vain opetella opinnoissa ulkoa, vaan pitää oppia oppimaan. Vahva ohjaus tärkeää.	

Mitä ymmärrätte jatkuvalla oppimisella teidän alallanne? Onko jatkuvan oppimisen toteutuksia jo nivottu tähänhetkiseen tutkintokoulutukseenne tai millaisia suunnitelmia teillä on?

Tutkinto-ohjelma 1, Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta	Tutkinto-ohjelma 2, IT-tiedekunta
Maisterivaiheen harjoittelussa opiskelijat joutuvat miettimään, miten ohjaisivat jatkuvaa oppimista työyhteisössään. Harjoitteluportfoliossa pohditaan oman asiantuntijuuden kehittämistä myös tulevaisuudessa. Opintoja on jo tarjolla työelämässä oleville maisteriopiskelijoille. Vielä avoinna oleva rahoitus vaikuttaa kehittämiseen tulevaisuudessa. Ei tarjota pelkästään tietoa vaan myös tiedonhaun osaamista.	Aivan keskiössä, koska ala uusiutuu niin nopeasti, pakko olla valmius tiedonhakuun ja uuden omaksumiseen. Vastuu jatkuvan oppimisen polusta pitkälti avoimella yliopistolla. Myös IT-tiedekunnassa tarjolla kursseja jo työelämässä oleville.
Työelämä muuttuu, joten jatkuva oppiminen on perusedellytys ammattitaidolle. Opinnoissa ohjataan hakemaan uutta tietoa alasta.	

Mitä mieltä olette OPSin lopputuloksesta (miten eroaa aiemmasta)?

Tutkinto-ohjelma 1, Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta

Tavoitteet ovat jämäköityneet. On hyvä että osaamistavoitteet ovat tulleet pakolliseksi, on selkeämpi arvioida.

OPS muuttui parempaan suuntaan, toiset toivoivat vielä isompaa muutosta. Prosessi itsessään vaatii paljon resursseja, kokonaisvaltainen muutos olisi erittäin haastava. Lisäksi muutoksissa on aina tehtävä kipeitäkin päätöksiä. Muutokset sidoksissa talouteen.

Tähän OPSiin lisätty uudenlaista koulutusta. Toisaalta säästösyistä ei ole pystytty vastaamaan kaikkiin tarpeisiin.

Vertailtaessa JYU:n koulutusta muiden yliopistojen vastaaviin ohjelmiin huomattiin, että täällä ollaan jo varsin hyvässä tilanteessa.

Toivottaisiin, että OPS-työssä olisi enemmän aikaa arvojen ja profiilin pohtimiseen. Muuten vaarassa tulla pakollinen suoritus enemmän kuin aidosti hyödyllistä työtä. On ylipäättään helpompaa sitouttaa ihmisiä alhaalta ylöspäin tapahtuvaan kehitystyöhön.

Tutkinto-ohjelma 2, IT-tiedekunta

Lopullinen vaikuttavuus syntyy siitä, mitä opiskelijat saavat aikanaan työelämässä aikaiseksi.

OPSin onnistumista ei voi täysin arvioida tässä vaiheessa OPS-kautta. Tähän mennessä vaikuttaa kuitenkin hyvältä.

Koulutus antaa hyvät valmiudet alalle; aloitekyky, vastuunkanto, rohkeus tarttua tilanteisiin ja osallistua.

Yhteenvedo haastatteluista

- Tutkinto-ohjelmissa erilaiset lähtökohdat. Yhteiskunnallista vaikuttavuutta kuitenkin sanallistettiin monessa kohdassa samansuuntaisesti.
- Toisesta ohjelmasta työllistytään todennäköisemmin julkiselle alalle ja toisesta yrityksiin. Molemmilla aloilla valmistuvat opiskelijat nähtiin selkeästi yhteiskunnallisina vaikuttajina.
- Molemmilla aloilla oli vahvat työelämäkontaktit ja pyrkimys luoda opiskelijalle selkeä kuva tulevasta työstä.
- Opiskelijan ohjaus läpi opintojen nähtiin tärkeänä. Samoin painotettiin jatkuvan oppimisen edellytysten kehittämistä.
- Arvoista käytiin paljon keskustelua opetussuunnitelmia luotaessa. Välttämättä arvot eivät kuitenkaan näy sanallistettuina lopullisissa opetussuunnitelmateksteissä.

6. Yhteenveto ja suositukset

Yhteenveto

- OPS-linjausten osaamistavoitteet (JYUidentity) on otettu hyvin huomioon kirjoitetuissa opetussuunnitelmissa.
 - Erityisesti oman alan tietopohja ja yksilön monipuolinen osaaminen hyvin edustettuna.
 - Ei välttämättä kovin tarkasti kuvailevaa tekstiä, esim. jotakin arvoja kuvaavaa käsitettä käytetään, mutta sen merkitystä kyseisessä tutkinto-ohjelmassa ei juuri avata.
- Painotus yksilötasolla, yhteiskuntasuhdetta ja arvoja käsitellään vähemmän. Tähän ohjanee alusta (SISU) ja toisaalta osaamisperustaisuus.
- OPS-tekstit YVV:n näkökulmasta kauttaaltaan niukkoja, mihin ohjaa jo alusta, jonne tekstit syötetään. Tekstien yleiskuvauksissa vaikuttaa olevan melko paljon avainsanojen käyttöä niin, että on kirjattu jotakin, mitä strategisissa linjauksissa pyydetään, muttei erityisemmin avata, mitä se juuri tässä tutkinto-ohjelmassa tarkoittaa. Toisaalta haastattelujen perusteella hyvinkin huolellista arvokeskustelua on käyty, vaikkei se välttämättä näy kovin selkeästi lopullisessa tekstissä.
- Kahden haastattelun perusteella työelämänäkökulma on vahvasti esillä OPS-työssä ja opetuksessa.

Työryhmä suosittelee, että ...

- Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden teemaa pidetään esillä OPS-prosessin ohjauksessa.
- YVV:n kolmen tarkastelutason teoreettista mallia käytetään yhtenä lähtökohtana YVV:n käsittelyyn OPS-prosessissa.
- Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden eri näkökulmia kirjoitetaan OPSeihin näkyväksi myös opiskelijoille, erityisesti arvojen ja yhteiskuntasuhteiden osalta. → SISUun lisätään tähän liittyviä osioita esim. ohjaamalla vastaamaan kysymyksiin, millaisiin arvoihin koulutus nojaa / millaiset arvot korostuvat koulutuksessa sekä millainen yhteiskuntasuhde nähdään alalla toimimisen kannalta tärkeänä ja miten tällaista yhteiskuntasuhdetta rakennetaan koulutuksen aikana?
- Tässä esiteltyjä tuloksia jaetaan eri koulutusalojen OPSien kehittäjille OPSien työstövaiheessa, mikä voisi auttaa OPSien edelleen kehittämistä (esimerkit, ajattelutavat, mallinnukset vaikkapa koulutuksen aikaisten työelämysuhteiden rakentamisessa).